

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Oblastní pracoviště

Střední Čechy

Inspekční zpráva

Základní škola Bělá pod Bezdězem, Máchova 1110

Máchova 1110, 294 21 Bělá pod Bezdězem

Identifikátor školy: 600 049 060

Zřizovatel: Město Bělá pod Bezdězem, Masarykovo náměstí 90, 294 21 Bělá p. Bezdězem

Školský úřad Mladá Boleslav, nám. Míru 14, 293 01 Mladá Boleslav

Termín konání orientační inspekce: 17. - 19. dubna 2000

Čj.	031 169/00-2163
Signatura	oc4ct110

HODNOCENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ

Český jazyk

Týdenní hodinová dotace českého jazyka odpovídá zvolenému vzdělávacímu programu *Základní škola včetně úprav a doplňků z roku 1998*. Rozvržení učiva na část mluvnickou, slohovou a literární odpovídá učebním osnovám. Učitelé sestavují časově tematické plány, jejich úroveň je v ojedinělých případech značně formální. Ve školním roce 1998/1999 zjištěn nesoulad s doporučením osnov zvoleného vzdělávacího programu v rozložení učiva do jednotlivých ročníků. Zápisy v třídních knihách byly v jednom případě velmi nepřesné až chaotické, na jejich základě nelze dokázat ani vyloučit plnění osnov. Přípravy na jednotlivé hodiny byly rozdílné, některé měly citelně slabá místa, většinou však byly velmi dobré. Celkově jsou v oblasti plánování a přípravy citelně slabá místa.

Personální zabezpečení výuky je velmi dobré. Na druhém stupni je 91 % hodin zajištěno učiteli s odbornou i pedagogickou způsobilostí. Na prvním stupni jsou vyučující s odbornou i pedagogickou způsobilostí, v jedné třídě vyučuje učitelka s vysokoškolským vzděláním pro mateřské školy, ve dvou učitelky se způsobilostí pro druhý stupeň (vyučování v pátém ročníku). Materiální i psychohygienické podmínky výuky jsou na velmi dobré úrovni. Vybavení učebnicemi a pracovními sešity je dostatečné a systematické, učitelé mají k dispozici několik kopírek, v hodinách byly využívány pomocné nakopírované materiály. Škola má pro český jazyk softwarové vybavení výukovými programy, někteří vyučující s nimi pracují. Počítače jsou také využívány na prvním stupni, především při ambulantních nácvicích v práci s žáky se specifickými vývojovými poruchami. Celkově jsou podmínky výuky na velmi dobré úrovni.

Organizace vyučování, užití metody a formy práce byly značně rozdílné. Na prvním stupni spíše převažovalo činnostní učení, globální pojetí výuky, děti projevily dobré pracovní návyky i dovednosti. Na druhém stupni převažoval klasický styl výuky (tabule - křída, učebnice - sešit), verbální projev učitele, některé hodiny byly málo efektivní. Ve velmi dobrých hodinách byla zařazována samostatná práce, žáci řešili problémové úkoly, mohli pracovat individuálním tempem, učitelé měli připravené další ukázky (v literární výchově) či namnožené materiály. Organizaci hodin silně ovlivňovaly osobnostní předpoklady a postoje jednotlivých vyučujících. Celkově byly organizace, metody a formy výuky průměrné.

Ve sledované výuce zařazovali učitelé motivační prvky, výzvy, vstupní motivaci spíše zastupovalo seznámení s programem hodiny. V průměrných vyučovacích jednotkách byli žáci motivováni jen sporadicky. V hodinách byli žáci více hodnoceni ústně, zvláště na prvním stupni, často byli povzbuzováni a chváleni. Motivace a hodnocení měly průměrnou úroveň.

Celková atmosféra všech hodin byla pozitivní, komunikace mezi učiteli a žáky byla převážně přátelská, vstřícná, založená na důvěře žáka v učitele. Žáci akceptují dohodnutá pravidla, učitelé neřešili nežádoucí projevy. Komunikace a interakce měly nadprůměrnou úroveň.

Při hodnocení kvality výuky českého jazyka zaznamenali školní inspektoři vyrovnaný poměr negativních a pozitivních zjištění.

Matematika (6. – 9. ročník)

Přidělená časová dotace hodin v týdenním plánu odpovídá vzdělávacím programem stanovenému minimu pro čtyři roky druhého stupně. Doplněním je nabídka volitelných a nepovinných předmětů, do kterých se hlásí žáci různých ročníků. Z příbuzných oblastí jsou

to: informatika, základy programování a výpočetní techniky, technické kreslení, základy ekonomiky a účetnictví. Rozdělení učiva do jednotlivých ročníků odpovídá doporučením daným realizovaným vzdělávacím programem. Časovou a metodickou návaznost určuje v konkrétním ročníku učitel pomocí tematického plánu. Inspekce zaznamenává jak operativní reakce na konkrétní situaci (přesun učiva v rámci ročníku z důvodu použití vhodné učebnice, výuka ve spojených devátých ročnících), tak na druhé straně zápisy v třídní knize svědčící o formálním přístupu. Příprava jednotlivých hodin byla na různé úrovni, od pečlivého promyšlení, přípravy pomocných materiálů (nakopírované pracovní listy) po rutinní přístup – přílišnou vazbu náplně, sledu a metod řešení úloh na používanou učebnici. Ve dvou případech učitel nereagoval v paralelní třídě na zjištěné nedostatky, výuka proběhla se stejnými chybami. Celkově je plánování a příprava sledované výuky průměrná.

Téměř 90 % hodin matematiky na druhém stupni vyučují učitelé s odbornou i pedagogickou způsobilostí. Tento příznivý údaj se však neodrazil v kvalitě sledované výuky. Pro matematiku není ve škole zřízena specializovaná učebna, a tak vybavení kmenových tříd není optimální (přenášení pomůcek, didaktické techniky apod.). Také estetická úroveň tříd po nedávném malování není ještě dokončena, prostředí tak bylo méně podnětné. Počítačová technika je na druhém stupni pro matematiku využívána pouze sporadicky. Didaktická technika nebyla využita ani v případech, kdy by výrazně zefektivnila výuku (geometrická místa bodů, středová souměrnost). Psychohygienické prvky byly zařazovány jen v menší části hodin. Nároky na používané pomůcky (rýsovací potřeby), kvalitu vedení poznámek a kontrola sešitů učitelem byly na různé úrovni, existují i sešity zcela bez kontroly, jejich úroveň tomu odpovídá. Celkově jsou ve využití podmínek výuky výrazné nedostatky.

Ve třech hodinách inspekce zaznamenala prvky aktivizujících metod, moderních edukačních metod, výuka zde měla činnostní charakter. Zbývající čtyři byly převážně přenosem poznatků a informací učitelem na žáky, vyznačovaly se frontálním přístupem. Způsob vyvozování nových poznatků byl většinou učitelem jednoznačně určen, žáci spíše pasivně doplňují učitelovy návodné otázky, postačí většinou jedna správná odpověď, není ověřováno pochopení celou třídou. Ve většině případů chybí práce s chybou, nové poznatky jsou vyvozovány bez potřebné přípravy zopakováním potřebných podpurných dovedností, termínů a vazeb. Až na výjimky byla málo efektivní zpětná vazba a práce učitele na tabuli. Většina sledovaných hodin byla metodicky jednotvárná. Všem sledovaným vyučovacím jednotkám chyběl strukturovaný závěr se shrnutím, zopakováním a pamětným utvrzením nového učiva, hodina končí většinou přerušením práce zvoněním. V organizaci, formách a metodách výuky matematiky byla citelně slabá místa.

Ve stejném poměru jako v předcházející oblasti (3 : 4) byly hodiny zdařilé i po stránce motivační. Činnostní charakter výuky, kooperativní prvky, vtipná zpětná vazba, vztahy k praktickému užití poznatků a dovedností byly účinnými motivačními činiteli. Naopak v druhé skupině hodin se pedagog příliš spoléhal na samotné motivační vlastnosti probíraného tématu. Kromě pobídek, povzbuzení a dílčího hodnocení převládalo sumativní hodnocení. V hodnocení a klasifikaci jsou mezi jednotlivými učiteli rozdíly. Inspekce zaznamenává i případy malé důslednosti učitele v průběžném informování rodičů o průběhu vzdělávání (první známka z matematiky v žákovské knížce až po čtyřech měsících školní docházky apod.). Také motivace a hodnocení mají výrazné nedostatky.

Vztah učitel – žák byl ve všech případech bezproblémový. Vyučování probíhalo bez stresových situací, atmosféra školní práce je pracovní. V úrovni rozvoje komunikativních dovedností žáků jsou rezervy, pro urychlení práce většinou učitel doplní, formuluje, precizuje slovní odpověď za žáka. V oblasti interakce a komunikace jsou pozitiva a negativa v rovnováze.

Celkově byla ve sledované výuce matematiky v 5. až 9. ročníku citelně slabá místa.

Matematika (1. - 5. ročník)

Časová dotace předmětu byla v souladu s učebním plánem zvoleného vzdělávacího programu. Ve všech sledovaných hodinách bylo zjištěno zařazování učiva vyšších ročníků, zejména v učivu geometrie. Ve třídě III. B byla navíc probírána kružnice, kruh. Ve třídě IV. A konstrukce trojúhelníků. Ve třídě V. A konstrukce trojúhelníku, přímý úhel, vlastnosti úhlopříček čtverce a obdélníka. Překračování rámce učebních osnov je dokladováno též v třídních knihách prvního stupně ve školním roce 1998/1999 a v tematických plánech matematiky vyučujících. Ostatní výukové cíle byly vhodné a přiměřené aktuálnímu stavu tříd. Učivo navazovalo na předcházející ročníky. Aktuální příprava na hodiny měla u všech učitelek velmi dobrou úroveň. Vzhledem k výše uvedeným nedostatkům je plánování a příprava průměrná.

Všechny učitelky měly předepsanou odbornou a pedagogickou způsobilost a zkušenosti s výukou. Personální podmínky byly vynikající. Všechny učebny byly vkusně a účelně upraveny. Kromě učebnic, sešitů a tabule nepoužívaly učitelky téměř žádné učební pomůcky. V žádné hodině také nebyla použita didaktická technika a počítače. Materiálně technické podmínky výuky byly ve sledovaných hodinách průměrné. Úroveň psychohygienických podmínek byla velmi dobrá. Celkově byly podmínky výuky s pozitivy a negativy v rovnováze.

Z vyučovacích metod převažovaly: metoda kontrolovaného procvičování učiva, metoda řízeného rozhovoru se žáky a metoda výkladu. Z hlediska organizačních forem se jednalo ve všech případech o hromadnou výuku. Ke společným pozitivním didaktickým jevům sledovaných hodin patřilo důsledné opakování a utvrzování základního učiva, časté střídání zaměstnání dětí a zařazování procvičování učiva. Práce jednotlivých učitelek se lišila různou mírou respektování zásady názornosti, skutečné samostatnosti žáků při utvrzování učiva a globálního přístupu k probírané látce. Ve dvou hodinách nebyla efektivním způsobem využita vyučovací doba, protože se učitelky soustředily na práci s jedním žákem, aniž by vhodně zaměstnaly zbytek třídy. Ve všech hodinách převažovala frontální práce bez vnitřní diferenciací nároků na žáky. Z hlediska úrovně organizace, forem a metod byla výuka ve sledovaných hodinách na průměrné úrovni.

Rozdílný byl i přístup učitelek k motivaci žáků jako rozhodujícímu faktoru aktivního učení. Většinou měla pouze formu stručné pochvaly za správnou odpověď. Žáci jsou vedeni ke kontrole jak vlastní práce, tak i výsledků spolužáků. Herní prvky spojené s řešením úlohy byly použity pouze v jedné hodině. Zcela ojediněle také učitelky zdůraznily praktické využití učiva. Ve všech hodinách chyběla úvodní motivace. Ve sledovaných hodinách nedošlo k hodnocení žáků klasifikací. Motivace a hodnocení měly průměrnou úroveň.

Všechny učitelky měly k žákům velmi pěkný vztah, byly trpělivé, vytvářely ve třídách ovzduší vzájemné důvěry a spolupráce, uplatňovaly pedagogický takt, byly žákům příkladem ve společenském chování. Spokojovaly se s odpovědí jedním slovem, či dokonce pouze se zápisem na tabuli bez jakéhokoli slovního komentáře. Verbální i neverbální komunikace vyučujících měla dobrou úroveň. S výjimkou jedné hodiny neměli žáci příležitost ke vzájemné komunikaci a spolupráci. Úroveň písemného projevu žáků byla většinou velmi dobrá. V oblasti komunikace a interakce byla celkově rovnováha pozitivních a negativních zjištění.

Celkově byla úroveň výuky matematiky ve sledovaných hodinách 1. až 5. ročníku průměrná.

Tělesná výchova

Časová dotace předmětu byla v souladu s učebním plánem. Základní hodinová dotace je rozšířena o volitelné a nepovinné předměty a zájmové útvary sportovního zaměření. Výukové

cíle byly vhodné a přiměřené aktuálnímu stavu tříd. Návaznost na předcházející ročníky byla zajištěna. Aktuální příprava vyučujících nebyla ve dvou případech dostatečně promyšlena z hlediska efektivního využití doby určené pro cvičení. Plánování a příprava měly průměrnou úroveň.

Všechny sledované hodiny vedli vyučující s pedagogickou, ale ne s odbornou způsobilostí. Velikost školní tělocvičny a její vybavení nářadím umožňovalo plnění osnov sportovní gymnastiky v plném rozsahu. Při dobré organizaci je možno provádět efektivně i nácvik základních herních činností jednotlivce či dvojic při sportovních hrách (odbíjené a košíkové) a kondiční cvičení. Velmi dobré podmínky pro sportovní hry (po obnovení vyznačení hřiště na košíkovou a házenou) by poskytovalo školní hřiště. Z lehkootletických zařízení zde chyběl pouze sektor pro skok vysoký. Vybavení kabinetu náčiním bylo dobré. Materiálně technické podmínky jsou velmi dobré.

V celém areálu tělocvičny bylo uklizeno a čisto, základní požadavky na osvětlení a teplotu byly dodrženy. Rovněž na hřišti byl vzorný pořádek. Nerovnosti u odrazového břevna rozběhu pro skok daleký mohou být příčinou úrazu. Vyučující vedli žáky k získávání správných návyků osobní hygieny. Organizace a náplň hodin přispívaly k aktivní relaxaci žáků. Psychohygienické podmínky byly ve sledovaných hodinách rovněž velmi dobré.

Převažující organizační formou výuky bylo společné cvičení v různě velkých skupinách. Všechny hodiny měly stejnou strukturu, obvyklou v hodinách tělesné výchovy. V úvodní části odpovídala intenzita i délka cvičení cíli zahřát žáky. Ve třech hodinách však zcela chybělo důkladnější rozcvičení všech svalových partií. Jednalo se o zásadní chybu, která by ve svém důsledku mohla vést k úrazu žáků. V těchto hodinách také nebyla zcela efektivně využita vyučovací doba vlivem organizačních chyb učitelů (nevyužití všech zařízení a celé plochy tělocvičny, velké počty žáků v družstvech, zařazování z hlediska pohybu neefektivní hry). Celková úroveň oblasti organizace, metod a forem výuky byla velmi dobrá v jedné hodině, u třech dalších vyučujících průměrná.

Žáci byli vždy seznámeni s cílem a programem hodiny při společném nástupu. K dalším motivačním nástrojům patřilo povzbuzování, pochvala, taktní opravování chyb, zařazování soutěživých cvičení, možnost reprezentovat školu, závěrečné hodnocení vyučování. Motivace a hodnocení měly ve všech hodinách dobrou úroveň.

Charakter hodin tělesné výchovy nedává příliš mnoho možností pro větší komunikaci mezi účastníky výchovně vzdělávacího procesu. Žáci pouze plnili pokyny vyučujících, dodržovali stanovená pravidla chování. Cvičili se zájmem a s chutí. Zejména při soutěživých hrách měli dostatek příležitostí ke vzájemné spolupráci, povzbuzování a projevování tolerance. Úroveň komunikace a interakce byla průměrná. ČŠI oceňuje výrazné úspěchy školy ve sportovních soutěžích (viz výčet ve výroční zprávě o činnosti školy).

Celková úroveň výuky tělesné výchovy ve sledovaných hodinách byla průměrná.

Přírodopis a přírodověda

Časová dotace předmětů odpovídala učebnímu plánu. Přírodopisu bylo vyučováno dle alternativních osnov s výrazným ekologickým zaměřením (schválených MŠMT ČR pod čj. 18 357/95-21). V tematických plánech chybí termíny a tematika laboratorních prací. Pro třídu IV. B chybí rozpracování kursu „Výchova ke zdraví“. Další výukové cíle byly vhodné a přiměřené aktuálnímu stavu tříd. Učivo navazovalo na předcházející ročníky. Aktuální příprava na hodiny byla ve dvou případech dobrá, v jednom případě s výraznými nedostatky. V oblasti přípravy a plánování byly citelné nedostatky.

Vyučující měli předepsanou odbornou a pedagogickou způsobilost. Výuka přírodopisu se

konala ve velmi podnětném prostředí odborné pracovny zřízené pro tento předmět. Stejně funkční a vkusná byla i výzdoba třídy na prvním stupni, ve které probíhala výuka přírodovědy. S výjimkou jedné hodiny používali učitelé dostatek názorných pomůcek včetně didaktické techniky. Kvalita sbírek v kabinetu přírodopisu byla spíše nadprůměrná. Stejně hodnotila inspekce ve sledovaných hodinách také materiálně technické podmínky. Celkově měly podmínky velmi dobrou úroveň.

Všechny hodiny se vyznačovaly stejnou strukturou - opakování staršího učiva a výklad nové látky. Té také odpovídaly zvolené učební metody - metoda rozhovoru se žáky a metoda výkladu. Z hlediska organizačních forem se jednalo vždy o hromadnou výuku. K dílčím pozitivům sledovaného vyučování patřily: otázky vyučujících formulované tak, aby evokovaly myšlení žáků, zdůvodňování odpovědí, vedení žáků k pozorování a popisu daných jevů, globální přístup k probírané látce, využití regionálních prvků. Výklad nové látky byl v jedné hodině proveden rychlým tempem, bez náležitého shrnutí a zopakování. Společným negativem potom byla převaha slovních aktivit vyučujících a rezignace na spolupráci se žáky jako důsledek nevhodně zvolených forem a metod práce. Proto metody a formy hodnotí inspekce ve sledovaných hodinách jako průměrné.

Malou pozornost věnovali vyučující při přípravě hodin především metodám motivace a zaměstnání žáků. V průběhu dalšího vyučování se zájem žáků zvýšil pouze v případě dramatizace probíraného jevu, během promítání filmové smyčky a při rozhovoru o využití učiva v bezprostředním okolí žáků. Celkem bez ohlasu se však setkala snaha vyučujících zařazovat do výkladu různé zajímavé údaje související s probíranou látkou. Kromě běžné a nahodilé pochvaly nebylo žádné hodnocení v hodinách provedeno. Motivace a hodnocení měly ve sledovaných hodinách průměrnou úroveň.

Ke společným negativům hodin patřil, zejména ve třídách druhého stupně, také malý důraz na rozvoj komunikativních dovedností žáků. Ti neměli mnoho příležitosti k tomu, aby nové informace vyhledávali, třídili, porovnávali, mohli vyjádřit svůj názor nebo zkušenosti získané z jiných zdrojů, vzájemně spolupracovat a komunikovat. Vyučující se spokojovali s odpovědí jedním slovem. Neprováděli vnitřní diferenciaci nároků na žáky. Pozitivem v oblasti komunikace a interakce bylo pouze věcně a odborně prezentované učivo ze strany vyučujících a jejich pěkný vztah k žákům. V oblasti interakce a komunikace byly citelné nedostatky.

Celkově měla sledovaná výuka přírodopisu a přírodovědy průměrnou úroveň.

Dějepis

Časová dotace i členění učiva do jednotlivých ročníků v dějepisu odpovídá schválenému učebnímu plánu. Při kontrole třídních knih za školní rok 1998/1999 bylo zjištěno porušení učebních osnov v devátém ročníku (nebyla probrána některá témata z novodobých dějin - od 50. let po současnost). Pro tento školní rok je na základě zápisů v třídních knihách devátých tříd zřejmé, že osnovy budou splněny. V časově tematickým plánech pro letošní školní rok nebyly zjištěny nedostatky. Příprava výuky byla u jednotlivých učitelů pojata zodpovědně, všichni učitelé byli na své hodiny připraveni. Plánování a příprava výuky jsou hodnoceny jako průměrné.

Dějepis je ve škole vyučován plně kvalifikovanými učiteli v 80 % hodin, ve dvou třídách vyučují učitelé bez potřebné pedagogické nebo odborné kvalifikace pro tento předmět. Tato poměrně vysoká odbornost výuky dějepisu se ale odpovídající měrou neprojevila ve sledovaných hodinách. Učebny, ve kterých výuka probíhala, byly vybaveny standardním nábytkem, v některých případech ale dosti věkovitým a volajícím po výměně za nový. Výukové prostory odpovídaly základním psychohygienickým zásadám. Učební pomůcky byly používány

jen málo. Učitelé využívali zejména učebnic, popřípadě ukázek z doplňující literatury. Použití didaktické techniky se v hodinách omezilo pouze na videorekordér (ve dvou hodinách). Další didaktická technika nebyla ve sledovaných hodinách vůbec. Materiální a psychohygienické podmínky výuky byly průměrné.

Hodnocení organizace, forem a metod výuky se ve sledovaných hodinách pohybovalo v rozmezí od průměrného, k citelně slabým místům po nevyhovující. Struktura jednotlivých hodin většinou odpovídala věku žáků a cílům, kterých učitelé chtěli dosáhnout. V hodinách se ale jen málo objevovala samostatná práce, vůbec nebyla zaznamenána kooperativní práce. Ve většině hodin převažoval konzervativní styl práce tabule - učebnice - křída. Převažovala frontální práce a pouze v některých hodinách se objevovaly činnostní prvky učení, kdy žáci sami získávali poznatky a informace. Většina hodin ale byla orientována na prosté sdělování informací, kdy učitel poznatek sděluje a žák informaci přijímá. Ve velmi dobrých hodinách byla zaznamenána účelná diferencovaná práce s cizinci z azylového zařízení. Vyučovací čas v jednotlivých hodinách nebyl až na výjimky využíván efektivně, učitelé často hodiny přetahovali do přestávky. V interpretaci učiva se ve sledovaných hodinách neobjevovaly věcné chyby, učitelé většinou prokazovali fundovanost a připravenost. Organizace, formy a metody práce jsou s citelně slabými místy.

Byla využívána vstupní motivace (pouze v některých hodinách). V části vyučovacích hodin chyběla motivace úplně. Hodnocení se objevovalo jen v některých hodinách (více či méně vhodně a efektivně použito). Převažovalo hodnocení verbální - pochvala za výkon. Práce s chybou se ve sledovaných hodinách neobjevila. Motivace a hodnocení hodnotí byly ve sledovaných hodinách průměrné, s negativy a pozitivy v rovnováze.

Interakce a komunikace byla celkově rovněž průměrná. Vztahy mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem byly založeny na respektování dohodnutých pravidel. Žáci až na výjimky projevovali chuť a snahu pracovat. V hodinách, v nichž byly ve výuce použity činnostní prvky, učitelé nemuseli řešit žádné zásadní kázeňské problémy.

Celkově školní inspektoři shledali ve výuce dějepisu ve sledovaných hodinách pozitivní i negativní zjištění v rovnováze.

Praktické činnosti

Kvalita výuky praktických činností byla sledována v šesti vyučovacích jednotkách od pátého do sedmého ročníku. Příprava výuky a plánování vykazuje pozitivní a negativní zjištění zhruba v rovnováze. Kvalita jednotlivých tematických plánů je na různé úrovni, stejně tak příprava na konkrétní sledované hodiny. Materiální zajištění bylo vesměs pečlivé.

Pro výuku praktických činností na druhém stupni nemá škola optimální personální podmínky, což se jen okrajově projevilo na kvalitě výuky. Materiální a prostorové podmínky jsou naopak vynikající, zvláště vybavení obou školních dílen s potřebným zázemím je nadstandardní. Dílčí rezervy jsou v jejich využití (dostatek venkovních prostor - malá obdělávaná plocha, časové zpoždění agrotechnických lhůt, nevyužití kvalitní školní dílny žáky prvního stupně apod.). Celkově jsou podmínky velmi dobré.

Veškerá sledovaná výuka měla výhradně činnostní charakter. Žáci byli vedeni k samostatné práci, která vedla ke konkrétním výsledkům – zhotovení výrobku, přípravě půdy, zasetí některých plodin apod. Organizace, zvolené metody práce byly přiměřené stanoveným cílům. V jednom případě uplatnila vyučující velmi účinnou moderní formu práce, pro úvod do nové probírané kapitoly zpracování umělých hmot zorganizovala skupinovou práci, která gradovala společnou exkurzi s výraznými ekologickými, regionálními a výchovnými prvky. Celkově byla v organizaci, formách a metodách výuky pozitiva a negativa v rovnováze.

Nejčastější a účinnou motivací byl v hodinách konkrétní výrobek nebo výsledek práce. Nechybělo také využívání poznatků žáků z praktického života. V ojedinělých případech se nedařilo aktivně zapojit zejména po stránce kázeňské problémové žáky. Hodnocení bylo většinou průběžné, rezervy jsou u některých učitelů v průběžném informování rodičů prostřednictvím žákovských knížek. Také oblast motivace a hodnocení je celkově na průměrné úrovni.

V interpersonálních vztazích nebyly (s výše uvedenou výjimkou nezvládnutí kázně) žádné problémy. Jasně instrukce a pravidla byly respektovány. Prostor pro diskusi byl vytvářen zejména při komunikaci ve skupině. Interakce a komunikace byla velmi dobrá.

Sledovaná výuka praktických činností měla celkově průměrnou úroveň.

Hodnocení kvality vzdělávání

Celkové hodnocení kvality vzdělávání vychází ze čtyřiceti pěti hospitovaných hodin. Čtyři hodiny byly vynikající, sedm hodin velmi dobrých, dvacet tři vyučovací jednotky byly průměrné a v jedenácti byla citelně slabá místa. Vynikající hodiny měly výrazně činnostní charakter, společnými znaky méně úspěšných hodin byly: frontální přístup, chyby v plánování, převaha aktivit na straně učitele, nízká efektivita zpětných vazeb, absence strukturovaného závěru hodin. Celkově byla sledovaná výuka na průměrné úrovni.

HODNOCENÍ KVALITY ŘÍZENÍ

Plánování

V koncepci dlouhodobého rozvoje školy jsou zřetelné tři hlavní záměry:

- všestranné zajištění realizace zvoleného vzdělávacího programu
- důraz na úroveň výuky cizích jazyků
- integrace dětí cizinců jak z Azylového zařízení Ministerstva vnitra ČR Bělá - Jezová, tak i cizinců žijících ve městě a okolí.

Tyto cíle jsou dále velmi podrobně popsány v dokumentu *Hlavní úkoly školy v Bělé pod Bezdězem*. Jsou východiskem pro celoroční plány práce. Zcela konkrétní podobu, včetně stanovení osobní odpovědnosti, potom získávají v měsíčních plánech činnosti školy. V systému plánování mají velmi dobrou úroveň také plány ozdravných opatření, hospitační činnosti, výchovné poradkyně a školní družiny. Rovněž tematické úkoly vypsání ředitelem školy pro školní rok 1999/2000 sledují zlepšení práce školy a jsou výrazným motivačním stimulem pro pracovníky školy. Všechna opatření v materiálně technické oblasti jsou plánována v součinnosti se zřizovatelem a vycházejí jak z potřeb města, tak i výše uvedeného specifika regionu. Záměry týkající se zejména vlastního výchovně vzdělávacího procesu jsou také projednány s pedagogickými pracovníky a rodiči žáků.

Učební plány zvolených vzdělávacích programů (první až osmý ročník *Základní škola čj. 16 847/96-2 včetně úprav a doplňků z roku 1998*, devátý ročník *upravené materiály čj. 18 730/91-20*) jsou vedením školy rozpracovány tak, že nedochází k překračování povolené týdenní časové dotace. Učební plán druhého stupně je již rozpracován na celou čtyřletou docházku v souvislosti s přechodem na jeden vzdělávací program ve školním roce 2000/2001.

Dalším pozitivem je promyšlený variabilní systém volitelných a nepovinných předmětů a zájmových útvarů. Vychází z individuálních potřeb žáků a vhodným způsobem doplňuje základní učební plán. Plánovitá je péče o žáky se specifickou poruchou učení a chování. O zmírnění jejich poruchy se starají odborně připravení vyučující v sedmi skupinách.

Plánování vychází z jasně formulované koncepce, je pojato jako ucelený systém s vymezením základních cílů v jednotlivých oblastech. Jeho úroveň je velmi dobrá.

Organizování

Organizační uspořádání školy dokladuje ředitel zpracovaným organizačním řádem, přehledným schématem, podrobně sestavenými náplněmi práce. V materiálech jsou pregnantně stanoveny kompetence obou zástupkyň, dále jsou definovány povinnosti třídních učitelů, výchovné poradkyně, předsedů předmětových komisí a všeobecně učitelů. V dalších podpůrných materiálech ředitele školy jsou určeny povinnosti správců kabinetů a sbírek, protidrogových preventistů apod. Vedení školy organizačně zabezpečuje chod školy ve třech budovách. Operativní řízení (rozvrhy hodin, zabezpečení suplování, dozory, vnitřní i vnější informační systém, prezentace školy na veřejnosti, zajišťování četných mimoškolních aktivit aj.) je funkční. Organizace vyučování odpovídá § 9 vyhlášky MŠMT ČR č. 291/1991 Sb., o základní škole, ve znění pozdějších úprav. Pro dvě třídy v jednom dni v týdnu je krácena z důvodu dopravní obslužnosti jedna přestávka na pět minut. O udělení výjimky požádalo vedení školy ŠÚ Mladá Boleslav. Řád školy je v souladu s § 15 a § 3 odst. 8 výše zmíněné vyhlášky o základní škole. Pozitivním jevem je uvedení práv žáků na prvním místě tohoto dokumentu. Řád byl projednán a schválen pedagogickou radou (srpen 1999) a také zaslán Radě města. Jeho součástí je vnitřní režim školy (řády odborných učeben, školní družiny, jsou dány zásady a pravidla provozu tělocvičny, s rozumným a tolerantním přístupem byla stanovena pravidla chování ve školní jídelně apod.). Důraz je kladen na prevenci a důsledné dodržování hygienických zásad a bezpečnostních opatření. Povinnosti a práva pracovníků školy vycházejí z pracovního řádu (čj. 16 969/96-42), s nímž byli všichni prokazatelně seznámeni. Vnitřní režim školy se školním řádem jsou ve sborovnách k dispozici, celou tuto složku obdržel na začátku školního roku každý pracovník školy, stejně tak *Vnitřní pokyn k vedení záznamů školní dokumentace pro pedagogické pracovníky školy*. V jeho dodržování zjistila inspekce značné rezervy (viz kapitola kontrolní systém).

V době konání orientační inspekce probíhala ve škole pedagogická rada. Mezi výrazná pozitivní zjištění patří:

- seznámení pracovníků s novými legislativními předpisy a pokyny týkající se integrace cizinců (tím bylo profesionálním způsobem posilováno právní vědomí učitelů),
- v části, jež se zabývala hodnocením výchovně vzdělávacího procesu předložila zástupkyně ředitele na počítači zpracované přehledy úspěšnosti jednotlivých tříd a předmětů (program Bakalář) ve třetím čtvrtletí.

Výroční zpráva o činnosti a hospodaření školy za školní rok 1998/1999 splňuje požadavky § 17e zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů. Má velmi dobrou vypovídací hodnotu, informuje o široké škále mimoškolních aktivit, účasti a výsledků žáků v soutěžích, olympiádách, sportovních utkáních i o ostatních aktivitách školy. Svým rozsahem připomíná však spíše kroniku celého školního roku. Informační hodnotu má mnoho dalších interních materiálů vedení školy, některé údaje se v nich ale dublují, rezervy jsou v jejich důslednějším naplňování (pravidla hodnocení a klasifikace, vedení školní dokumentace apod.). Porušením § 39 odst. 1 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních,

středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších úprav, je rušení výuky – tím neplnění učebních plánů.

Jako nevhodné hodnotí ČŠI jmenovité uvádění žáků s udělenými výchovnými opatřeními ve výroční zprávě a některými učiteli zavedené komisní hlášení žáků na začátku hodiny.

Významné jsou po organizační stránce také mezinárodní aktivity školy a široká škála kulturních a sportovních aktivit, které výrazně ovlivňují spojení práce školy a veřejného života města. Výčet a kvalitu uvádí výroční zpráva školy, v mnoha směrech je škola nadstandardem.

Mnoho organizačních aktivit věnuje vedení školy materiálnímu rozvoji, postupně se tak daří vytvářet moderním požadavkům vyhovující prostorové podmínky, v dalších etapách je nutné inovovat vnitřní vybavení školním nábytkem.

Organizace administrativního úseku je na velmi dobré úrovni, postupně je veškerá agenda vedena na počítačích.

Řízení školy je systematické a funkční, převládá v něm demokratický styl. Ředitel i obě zástupkyně pracují týmově, jejich osobnostní vlastnosti a předpoklady pozitivně ovlivňují celkovou práci ve škole. Organizační struktura je vymezena vnitřními předpisy, kompetence všech pracovníků jsou ve škole přesně stanoveny. V řízení školy převládají pozitiva, oblast organizování má spíše nadprůměrnou úroveň.

Vedení a motivování pracovníků

Tato oblast řízení operativně navazuje na stanovené cíle. Vedení školy je vstřícné vůči názorům ostatních pracovníků. Práce ředitele se vyznačuje demokratickým stylem. Ředitel i jeho dvě zástupkyně upřednostňují osobní, vstřícné jednání, v několika momentech se projevila tendence spíše omlouvat zjištěné nedostatky, než vyvozovat razantnější opatření, vyvíjet účinnější tlak na kvalitu pedagogické práce. Mezi pedagogickými pracovníky převládá dobrá kolegiální atmosféra.

Vedení školy umožňuje a významnou měrou podporuje průběžné další vzdělávání pedagogických pracovníků na základě jejich zájmu i potřeb školy. Vzhledem ke specifické situaci školy (otázka vzdělávání cizinců z nedalekého azylového zařízení) se vedení školy v oblasti dalšího vzdělávání orientuje zejména na oblast rozvoje jazykových schopností učitelů a schopnost pracovat s národnostně a etnicky odlišnými skupinami žáků. Zejména anglický jazyk se stává v současné době velmi důležitým komunikačním prostředkem i při samotné výuce, neboť děti uprchlíků ovládají většinou pouze svůj mateřský jazyk a částečně angličtinu. Ředitel školy se účastní vzdělávacích a metodických akcí věnovaných problematice pobytu a vzdělávání uprchlíků v ČR. Je autorem metodických materiálů z této oblasti pro potřeby Školského úřadu Mladá Boleslav, MŠMT ČR, Ministerstva vnitra ČR a rovněž spolupracuje s PF UJEP Ústí nad Labem. Vedení školy se pravidelně účastní školení k práci s programem pro evidenci školy Bakalář. Další školení, kterých se vyučující zúčastňovali, jsou rovnoměrně rozložena mezi jednotlivé učitele a předměty jimi vyučované. Jedna vyučující se připravuje ke státním zkouškám z anglického jazyka, jedna vyučující studuje výchovné poradenství na PF UK Praha.

Stávající pedagogické pracovníky a jejich odbornou a pedagogickou způsobilost ředitel využívá. Převážná většina učitelů má úplnou odbornou i pedagogickou způsobilost. Ve škole dále působí dva učitelé bez odborné a pedagogické způsobilosti (doplňující pedagogické studium). Na druhém stupni je vyučována učiteli s odbornou a pedagogickou způsobilostí ve všech hodinách pouze fyzika. V ostatních předmětech je vždy alespoň část hodin vyučována neodborně nebo s pouze pedagogickou způsobilostí.

Finanční odměňování jako motivační stimul má svá pravidla, která lze poměrně dobře

kontrolovat. Systém hmotné i morální stimulace je zaveden, diferenciacie v nenárokových složkách platu je uplatňována. Kritéria pro hodnocení pracovníků jsou podrobně zpracována v písemné podobě a byla projednána se všemi zaměstnanci. Tato kritéria sledují spíše dlouhodobé kvalitní plnění úkolů nad rámec běžných povinností.

Vedení a motivování pracovníků je promyšlené, teoreticky a formálně propracované, ale v oblasti realizace a v přímém působení na pedagogické pracovníky se projevují dílčí nedostatky. Přístup ředitele k vedení a motivování pracovníků a jeho efektivitu hodnotí inspekce jako průměrnou, s pozitivními a negativními zjištěními v rovnováze.

Kontrolní mechanismy

Vedení školy má vytvořen systém kontroly, který zahrnuje práci veškerých součástí školy. Tento systém je propracovaný do konkrétních kontrolních vstupů v plánech práce pro jednotlivé měsíce, je tak zaručena úplnost a vazba na další výstupy (kontroly dalších orgánů státní správy a samosprávy, jednání pedagogické rady, informování zákonných zástupců a další). Jsou stanoveny kompetence jednotlivých řídicích pracovníků, pro tento školní rok byly stanoveny i relevantní priority.

Kvalita výchovně vzdělávacího procesu a jeho výsledků je sledována zejména hospitační činností. Je dostatečně četná, rezervy jsou ve struktuře hospitací (např. ve školním roce 1998/1999 byly v 1. – 4. ročníku hospitovány pouze český jazyk a matematika, v některých předmětech nebyla hospitace žádná, nebo jen velmi malý počet) a v účinnosti zpětných vazeb. Některé oblasti školní práce jsou kontrolovány pouze zprostředkovaně – přes výstupy. Výsledky jsou projednávány s jednotlivými pedagogy, společně provedené hospitace vedení školy s členy inspekčního týmu prokázaly schopnosti postihnout silné i slabé stránky vyučovací jednotky. Škola v současnosti nevyužívá vnějších evaluačních nástrojů. Kvalitní podklady pro rozborovou činnost poskytuje efektivní využití počítačové techniky.

Některé součásti kontrolní činnosti vykazují znaky formálního přístupu, menší důslednost v kontrole plnění stanovených pravidel a neúčinnost nápravných opatření. To se týká zejména rozdílné úrovně práce jednotlivých učitelů při aplikaci pravidel klasifikace (používání mínusů, malá četnost zápisů známek do žákovských knížek, nepřípustná klasifikace pětkou za nesplněný úkol, úroveň vedení žákovských knížek apod.). Také v kontrole úrovně a úplnosti vedené povinné dokumentace zjistila inspekce větší množství spíše formálních nedostatků (chybějící záznamy hodin, neúplné údaje v třídních výkazech a knihách, způsoby oprav v těchto dokumentech jsou nesprávné a další).

Je vytvořen systém kontrol postihující celou organizační strukturu. Kontrola je plánovitá, nedostatky jsou v účinnosti kontroly plnění stanovených pravidel. Kontrolní mechanismy jsou celkově průměrné.

Hodnocení kvality řízení

Řídicí systém je velmi dobře formálně propracovaný, jsou stanovena pravidla, činnost vedení školy je plánovitá. Nadstandardní je organizační a řídicí činnost v oblastech nabídky volitelných, nepovinných předmětů a zájmových činností. Velkou péči věnuje vedení školy materiálnímu rozvoji školy. Slabá místa zjistila inspekce v účinnosti kontrolního systému, ve vytváření přiměřeného tlaku na kvalitu edukačního procesu. Celkově je řízení velmi dobré.

DALŠÍ VÝZNAMNÁ ZJIŠTĚNÍ

V Základní škole Bělá pod Bezdězem se učí děti cizinců, a to jsou jednak integrovaní žáci již domestikovaných cizinců (v současné době je jich ve škole dvanáct) a dále děti, které žijí v zařízení MV ČR v Azylovém zařízení Bělá – Jezová p. B. (k datu konání inspekce jich škola evidovala dvacet devět) a jejichž rodiče již mají anebo žádají o přiznání postavení uprchlíka.

Vedení školy a učitelé se setkávají nejčastěji s touto problematikou:

- Výrazná migrace uprchlických rodin (nejméně zapsaných žáků dvacet pět, nejvíce šedesát šest).
- Neustále se zvyšující počet uprchlíků, přičemž je málo intenzivní jazyková příprava.
- Různorodost mateřského jazyka (v Azylovém zařízení Jezová byli občané 32 národností).
- Navyšující se ekonomické požadavky (např. si žáci po dvouměsíčním pobytu odnášejí či nevracejí zapůjčené učebnice a pomůcky).

Žáci jsou zařazováni do ročníku dle metodického pokynu MŠMT ČR čj. 18 062/96-21 o vzdělávání cizinců v základních a středních školách. Výuka se řídí dalšími platnými legislativními předpisy.

Vzhledem k různorodosti humánních, etických a ekonomických problémů se ředitel školy aktivně zapojil do postupně vznikající pracovní skupiny, jejímž garantem je MŠMT ČR a cílem je řešit otázky související s přípravou legislativních předpisů v oblasti vzdělávání cizinců.

Práce s cizinci není jednoduchá, dokladuje to např. následující tabulka s přehledem žáků, kteří ve školním roce 1998/99 prošli ve škole jednotlivými ročníky a s různorodým mateřským jazykem.

Mateřský jazyk/ročník	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	celkem
Albánský			3			2				5
Albánský (Kosovo)			1					2		3
Afghánský(dari, farsi,urdu, paštu)	1	2	3		3					9
Arabský				1						1
Arménský	1	2		2	5	3	1		2	16
Běloruský						1				1
Bosenský				2	2	1			1	6
Bulharský	2				1			2		5
Kazašský	1	1								2
Makedonský		2	1					1		4
Moldavský	1			1	2					4
Rumunský	1								1	2
Ruský					1	1	3			5
Ukrajinský	5		1	1	1	2	1		1	12
celkem	12	7	9	7	15	10	5	5	5	75

Proto jednou z priorit školy je vytvářet optimální podmínky pro integraci cizinců, sledovat vliv této skutečnosti na celkovou úroveň výchovně vzdělávací práce školy.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

- Výroční zpráva školy ze rok 1998/1999,
- plán práce a hlavní úkoly školy pro rok 1999/2000 čj. 815/99, včetně organizace školního roku 1999/2000,
- profil školy čj. 386/98,
- dílčí organizační, plánovací materiály vedení školy (profil školy, vnitřní pokyn k vedení záznamů školní dokumentace pro pedagogické pracovníky školy, pravidla hodnocení a klasifikace, tematické plány sledovaných předmětů, seznam integrovaných žáků, plán hospitační činnosti pro rok 1999/2000, kritéria pro hodnocení pedagogických pracovníků...)
- přehledy klasifikace žáků v klasifikačních obdobích (materiál z evidenčního a řídicího počítačového programu BAKALÁŘ,
- seznam výukových počítačových programů,
- přehled o využití počítačové pracovny,
- výběr povinné dokumentace školy,
- podkladová inspekční dokumentace, dotazník pro ředitele školy před inspekcí, inspekční zpráva čj. O-03-04/9697-Kv22 ze dne 5. května 1997,
- rozhodnutí Školského úřadu Mladá Boleslav čj. 53/99,
- výběr žakovských sešitů, žakovských knížek, čtvrtletních prací a jejich rozborů, výrobků z předmětu praktické činnosti,
- hospitační záznamy ČŠI a vedení školy.

ZÁVĚR

Podmínky

Celkem jsou podmínky (personální, materiální, psychohygienické) na velmi dobré úrovni, rezervy jsou v jejich efektivním využití. Specifické jsou podmínky v integraci žáků - cizinců. Škole velmi pomůže v současnosti připravovaná přístavba, žádoucí je rovněž postupná inovace vnitřního vybavení.

Kvalita výchovně vzdělávacího procesu

Kvalita výchovně vzdělávacího procesu je celkově průměrná, přičemž toto hodnocení odpovídá dílčím hodnocením většiny sledovaných oblastí (český jazyk, matematika, tělesná výchova, praktické činnosti, dějepis, přírodopis a přírodověda).

Řízení

Celkově je řízení velmi dobré, systematictější jsou oblasti koncepce a plánování, organizování. Ve vedení a motivování pracovníků a v účinnosti kontrolního systému zjistila inspekce dílčí nedostatky.

Vzhledem ke specifčnosti školy, k nadstandardní nabídce a dosahovaným výsledkům v oblastech nad rámec povinné výuky hodnotí ČŠI školu celkem jako velmi dobrou.

V efektivnosti využívání finančních prostředků přidělovaných státem ČŠI nezaznamenala negativní zjištění.

Ve srovnání s výsledky poslední inspekce (rok 1997) zaměřené na činnost zájmových útvarů škola pokračuje v této oblasti ve velmi dobré práci.

Datum vyhotovení inspekční zprávy a složení inspekčního týmu

Razítko

Školní inspektoři	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	Mgr. Karel Kumstýř
Členové týmu	Mgr. Eva Grušová
	Mgr. Pavel Skokan
	Jaroslav Richter

V Kolíně dne 2000-04-26

Datum a podpis ředitele školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 2000-05-12

Razítko

Mgr. Jiří Šíma

.....
Podpis ředitele

Předmětem inspekce bylo důležitější zhodnocení činnosti školy dle § 18 odst. 3, 4 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Dle § 19 odst. 8 téhož zákona může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	Zcela mimořádný, příkladný
Velmi dobrý	Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň
Dobrý	Negativa a pozitiva v rovnováze, průměrná úroveň

Ještě vyhovující	<i>Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa</i>
Nevyhovující	<i>Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.</i>
Plní, je v souladu	<i>Dodržuje, čerpá účelně, efektivně</i>
Neplní, není v souladu	<i>Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně</i>

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Školský úřad Mladá Boleslav	2000-06-08	031 238/00-2163
Zřizovatel Město Bělá p. B.	2000-06-08	031 239/00-2163

Připomínky ředitele školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
-	-	Připomínky nebyly podány